

NİZAMİ GƏNCƏVİNİN ƏDƏBİ İRSİNİN ÖYRƏNİLMƏSİ, NƏŞRİ VƏ TƏBLİĞİNDƏ ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEVİN ROLU

İlahə Əhmədova

BDU, Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi kafedrasının magistrantı

Müasir Azərbaycanın tarixinə adı qızıl hərflərlə yazılmış unudulmaz şəxsiyyət, müstəqilliyimizin banisi, Ümummilli Lider Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə hər zaman doğma xalqının, dövlətin rifahi, inkişafı üçün çalışmışdır. Ulu Öndər digər sahələrlə yanaşı, ədəbiyyatımıza da xüsusi maraq və diqqət göstərmiş, şair və yazıçılarımızın əməyinə xüsusi sayğı ilə yanaşmışdır.

Heydər Əliyev 29 oktyabr 1997-ci ildə gənc yazıçılarla görüşü zamanı belə bir fikir söyləyir: “Ədəbiyyat, mədəniyyət həmişə fədakarlıqdan doğan bir anlayışdır. Ədəbiyyatı, mədəniyyəti, bədii əsərləri, yüksək incəsənət əsərlərini yaradan şairlər həmişə fədakar olurlar. Onlar fitri istedadı ilə bərabər fədakar olmasa, böyük sənətkar ola bilməzlər. Siz gənclər bunu bilirsiniz, amma daha dərindən bilməlisiniz ki, ən qədim dövrlərdən bizə gəlmiş, indi fəxr etdiyimiz ədəbiyyat əsərlərinin – Nizaminin, Nəsiminin, Füzulinin, Mirzə Fətəli Axundovun, yaxud digərlərinin əsərlərinin heç birisi asanlıqla yaranmayıb. Heç də hamı bilmir ki, bu əsərlərin yarısı üçün onlar nə qədər zəhmət, əziyyət çəkiblər, nə qədər fədakarlıq göstəriblər”.

Klassik ədəbiyyatımızın parlaq nümayəndələri, o cümlədən Nizami dühası hər zaman Heydər Əliyevin diqqətində olmuşdur. Ulu Öndər dahi şairimizin əsərlərinin nəşri, tədqiqi və təbliği istiqamətində misilsiz tədbirlər görmüş, mütəfəkkir şəxsiyyətin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi üçün önəmli addımlar atmışdır. Bunlardan ən əhəmiyyətli 1979-cu ilin yanvar ayının 6-da Azərbaycan KP MK-nın “Azərbaycanın böyük şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin irsinin öyrənilməsini, nəşrini və təbliğini daha da yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında” qəbul etdiyi qərar idi. Bu qərarla Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının, Azərbaycan EA-nın, Mədəniyyət Nazirliyinin, nəşriyyat və kütləvi informasiya vasitələrinin qarşısında olduqca vacib vəzifələr qoyulmuşdu.

Heydər Əliyev hakimiyyətə ikinci dəfə qayıdırdıqdan sonra, 1993-cü ildə çıxışı zamanı Nizami Gəncəvi əsərlərinin əhəmiyyətini xatırlayaraq, onun irsinin təbliği istiqamətində gördüyü fundamental rolunu vurğulayıb belə demişdir:

“Təsəvvür edin, əgər biz Nizami Gəncəvini yaxşı tanıyırsaq, yaxud

da Qərb ölkələrinin, o cümlədən İngiltərənin kitabxanalarında, muzeylərində vaxtı ilə onun yaradıcılığını təhlil edən alimlər müəyyən əsərlər yaratmışlarsa, Azərbaycanda 1948-ci ildən sonra dahi şairimizin əsərləri lazımı səviyyədə çap olunmamışdır. Nizami Gəncəvinin əsərlərinin Moskvada, rus dilində çap olunması barəsində qərar qəbul edilmişdi. Lakin sonra öyrəndik ki, “Xudojestvennaya literatura” nəşriyyatında bu əsərlər çap olunmamışdır. Böyük bir nailiyyət kimi yox, sadəcə olaraq xalqımıza xidmət kimi deyə bilərəm ki, Moskvada işlədiyim dövrdə Nizami Gəncəvinin “Xəmsə”sinə daxil olan əsərlərin rus dilində ayrı-ayrılıqda nəşr olunmasına nəzarət etdim”.

Onu da qeyd edək ki, həmin tarixi qərarın nəticələrindən biri olan “Xəmsə”nin Azərbaycan və rus dillərində yenidən tərcümələrinin hazırlanmasının və çapının həyata keçirilməsi hər bir azərbaycanlı üçün qürur olmaqla bərabər, dil faktorunu əsas göstərməklə Nizamini fars şairi adlandıranlara ən gözəl cavab oldu.

1981-ci ildə dahi şair Nizami Gəncəvinin 840 illiyinin böyük bir yubiley kimi qeyd edilməsi təşəbbüsünün müəllifi də məhz Heydər Əliyev olmuşdur. O, bu addımının bəziləri tərəfindən birmənalı qarşılanmadığını bu sözlərlə bildirmişdi: “Tariximizin böyük səhifələrini – intibah dövrünü, XI-XII əsrlərdə Nizamini, Xaqanini, Fələkini, Məhsətini götürsək, onların hamsının yaradıcılığı geniş yayılmışdır. Ancaq tək-cə bir cəhəti xatırlatmaq istəyirəm. Nizami Gəncəvinin 800 illiyi 1947-ci ildə keçirilib... Nizami Gəncəvinin 840 illiyini böyük bir yubiley kimi qeyd edəndə bizə çox yerdən irad tutuldu ki, 840 il yuvarlaq tarix deyil. Ancaq biz sübut etdik ki, Nizami Gəncəvi elə bir şəxsiyyətdir ki, tarixdə, dünyada mədəniyyətində elə bir iz qoyub getmişdir ki, onun yubileyi hər il keçirilə bilər”.

1981-ci ildə “Literaturnaya qazeta” Heydər Əliyevin “Qoy ədalət zəfər çalsın” başlıqlı bir müsahibəsini yayımlamışdı. Maraqlıdır ki, bu başlığı böyük rəhbər dahi Nizami Gəncəvinin əsərlərindən götürmüşdü. Müsahibə çox geniş marağa səbəb olmuş, Sovet İttifaqının hər yerində yayılmışdı.

Bundan başqa, həmin il “Pravda” qəzetində onun Nizami Gəncəvi haqqında məqaləsi də çap olunmuşdu.

Heydər Əliyevin Nizami irsinə, şəxsiyyətinə qayğısı ilə bağlı faktlar saysız-hesabsızdır. Məsələn, Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə Bakıda dahi şairin adını daşıyan “Nizami” metrostansiyası tikilmişdir. Heydər Əliyev bir neçə dəfə oraya gəlmiş, dayanacaqda Nizaminin əsərlərinin qəhrəmanları və əməkçi insan təsvirlərinin rəsm edilməsi tövsiyəsini vermişdi.

Heydər Əliyevin tövsiyəsi ilə Nizami Gəncəvi irsinin daha yaxşı tədqiqi üçün Azərbaycan MEA-da ayrıca “Nizamişünaslıq” şöbəsi yara-

dılmışdır. Bununla bərabər Nizamının doğma yurdu olan Gəncə şəhərində olarkən AMEA-nın Gəncə Elmi Mərkəzində “Nizamişünaslıq” şöbəsinin yaradılması təşəbbüsünü irəli sürmüş, Nizamişünas alimlərin bu şöbəyə cəlb edilməsini tapşırmışdır.

Ulu Öndərin Nizami Gəncəvinin yaradıcılığına və şəxsiyyətinə göstərdiyi hörmət və ehtiram onun çoxsaylı çıxışlarından aydın duyulur. Bu gün Heydər Əliyev məktəbinin ən layiqli davamçısı olan möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev onun işıqlı yolunu uğurla davam etdirir.

Bunun nəticəsidir ki, Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasında 2021-ci ilin “Nizami Gəncəvi İli” elan edilməsi haqqında 5 yanvar 2021-ci ildə Sərəncam imzalamışdır.

Həmin Sərəncam dahi mütəfəkkir, qüdrətli söz ustası, insanı kamilliyə çağıran, mənəvi cəhətdən zənginləşdirən, öz işığı ilə aydın sabaha səsləyən zəngin yaradıcılığının bəşər mədəniyyəti və ədəbiyyatı üçün xüsusi əhəmiyyətini nəzərə alaraq Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 880 illiyinin tamam olması ilə əlaqədardır.

Ümumilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 98-ci ildönümündə müdrik rəhbərimizi sevgi və sayğı ilə anırıq. Eyni zamanda Heydər Əliyev siyasətini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin Nizami irsinə göstərdiyi diqqəti dahi şəxsiyyətlərimizə göstərilən əvəzsiz qayğı kimi dəyərləndiririk.